

ПРИСЪСТВИЕ НА РАБОТА БОЛЕН В УСЛОВИЯТА НА ПАНДЕМИЯ

Проф.д-р Каролина Любомирова,дм

Доц.д-р Янка Проданова,дм

Доц. Тодор Кундуржиев,дм

Катедра „Трудова медицина“, ФОЗ, МУ-София

Въведение

- ▶ В условията на пандемията от COVID-19 организациите са поставени пред предизвикателството да останат продуктивни и рентабилни. Въпреки че намаляването на разходите за отсъствие по болест може да изглежда като приоритет, има все повече доказателства, че присъствието на работа в недобра здравна кондиция е далеч по-скъпо за компаниите от отсъствията [1, 2].
- ▶ Ето защо е от решаващо значение да се подчертаят широкообхватните разходи на презентизма за отделните лица и организациите, факторите, които го насърчават, и допълнителните рискове, породени от пандемията. Трябва също да се обмисли как организациите могат да намалят честотата и щетите, причинени от презентизъм.
- ▶ Има доказателства, че работата в неразположение може да забави, а не да ускори възстановяването, и да увеличи риска от бъдещи здравословни проблеми и отсъствие по болест [4, 5]. Проучванията също така установяват, че присъствието на работа може да намали производителността и да доведе до грешки, злополуки и наранявания на служителя, неговите колеги и обществеността [2, 6]. Съществуващите констатации, че хората често продължават да работят, докато страдат от инфекциозни заболявания [7], поражда опасения за общественото здраве по време на настоящата пандемия.

- ▶ Установено е, че има широк спектър от лични, организационни и професионални фактори, които влияят върху решенията на хората дали да продължат да работят болни или да отсъстват от работа за да се лекуват. Пандемията от COVID-19 има потенциал да изостри някои от известните рискови фактори и да постави някои допълнителни предизвикателства.
- ▶ Финансовата несигурност е често срещана причина за работа по време на болест, особено в организации, които използват данните за отсъствие по болест, за да подберат персонал за съкращаване [8].
- ▶ Несигурността на работното място се увеличава бързо, особено в условията на пандемия. Такива условия могат също да насърчат служителите да работят по време на заболяване, за да покажат своята лоялност и ангажираност и да избегнат загуба на работа.

- ▶ Присъствието на работа в недобра здравна кондиция е по-вероятно и при работни места с високо натоварване, което се е увеличило още повече в много организации по време на пандемията. Работата в намален състав може да бъде усложнено от необходимостта от покриване на болни или уязвими колеги. Хората често не са склонни да „разочароват“ мениджърите и да натоварват колегите си. Всички тези фактори ще увеличат риска от презентизъм.
- ▶ През март 2020 г. мерките, предприети за намаляване на риска от предаване на вируса COVID-19, препоръчваха хората, които биха могли да работят от вкъщи, трябва да го направят. При такива обстоятелства натискът да останете на работа по време на болестта може да бъде засилен [3].
- ▶ Мащабът и потенциалните разходи на презентизма означават, че явлението трябва да се изследва (особено в светлината на допълнителните рискове, породени от пандемията), както и да се предприемат необходимите превантивни действия.

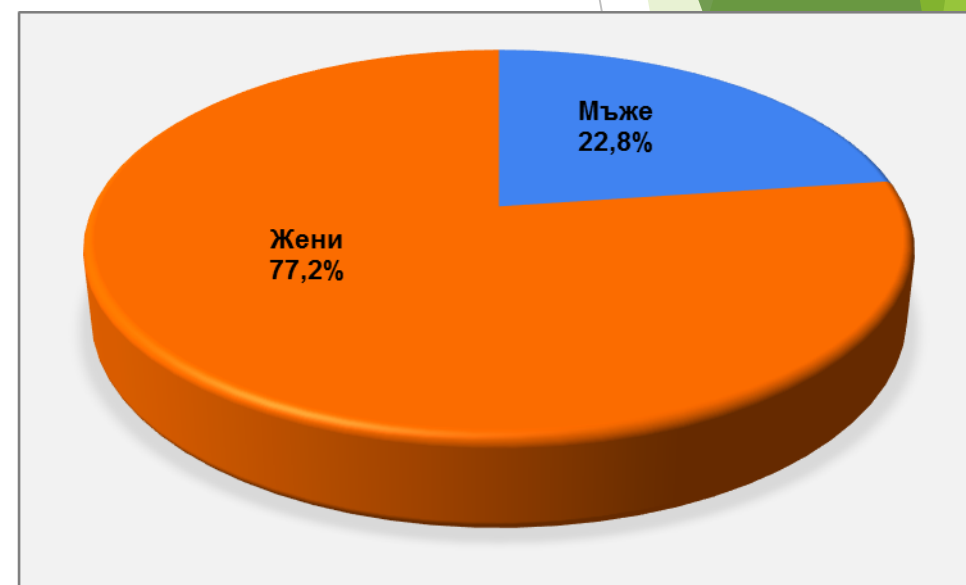
Методи

- ▶ Напречно проучване, базирано на данни от 553 отговора на онлайн-въпросник. Събирането на данни е направено през м. октомври 2021 г. в продължение на две седмици. Извадката няма претенции за представителност.
- ▶ Поради ниския относителен дял, за разлика от други изследвания, ние не изключваме от извадката най-възрастните работници (хората над 60 години, които често имат повече здравословни проблеми, пенсии поради инвалидизация).

Резултати

Разпределение на анкетираниите по пол

Пол	N	%
Мъже	126	22,8
Жени	427	77,2
Общо	553	100,0

Разпределение на анкетираниите по възрастови групи

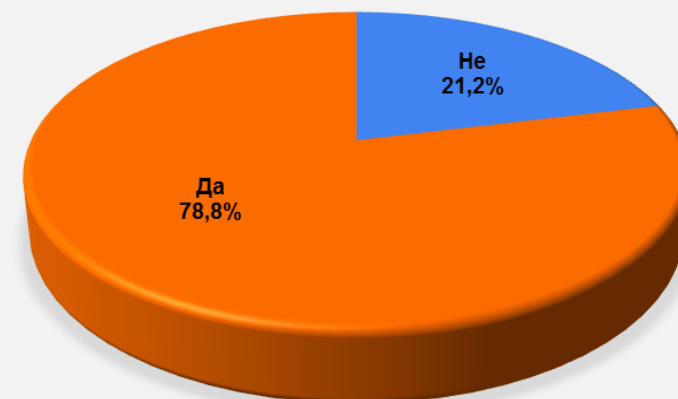
Възрастова група	N	%
<30	93	16,8
31-40	100	18,1
41-50	190	34,4
51-60	142	25,7
>60	28	5,1
Total	553	100,0

Случвало ли се е да отивате на работа, когато сте болен?

Случвало ли се е да отивате на работа, когато сте болен?	N	% от анкетирани	% от отговорилите
Не	117	21,2	21,2
Да	435	78,7	78,8
Общо отговорили	552	99,8	100,0
Неотговорили	1	0,2	
Общо анкетирани	553	100,0	

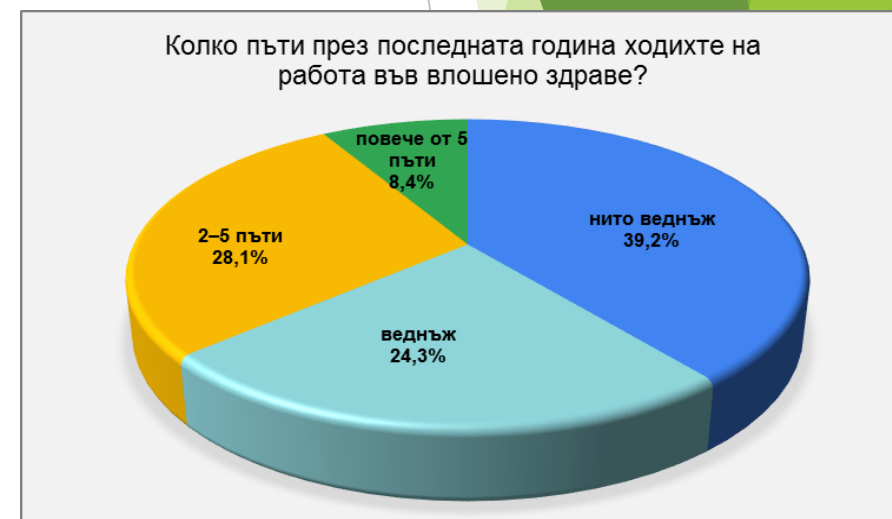
Случвало ли се е да отивате на работа, когато сте болен?

Колко пъти през последната година ходихте на работа във влошено здраве?

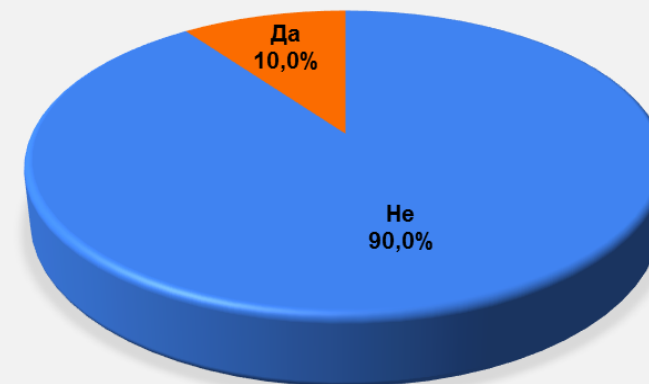
Колко пъти през последната година ходихте на работа във влошено здраве?	N	% от анкетираните	% от отговорилите
ниито веднъж	215	38,9	39,2
веднъж	133	24,1	24,3
2-5 пъти	154	27,8	28,1
повече от 5 пъти	46	8,3	8,4
Общо отговорили	548	99,1	100,0
Неотговорили	5	0,9	
Общо анкетирани	553	100,0	

Може ли да се каже, че от началото на настоящата пандемия от коронавирус по-често се случва да работите болен, в сравнение с времето преди пандемията?

Може ли да се каже, че от началото на настоящата пандемия от коронавирус по-често се случва да работите болен, в сравнение с времето преди пандемията?	N	% от анкетирани	% от отговорили
Не	494	89,3	90,0
Да	55	9,9	10,0
Общо отговорили	549	99,3	100,0
Неотговорили	4	0,7	
Общо анкетирани	553	100,0	

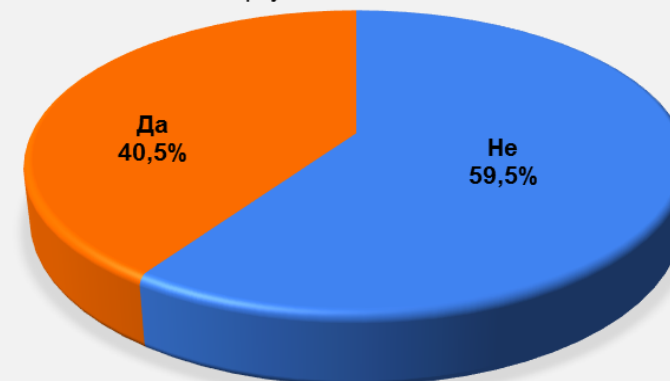
Може ли да се каже, че от началото на настоящата пандемия от коронавирус по-често се случва да работите болен, в сравнение с времето преди пандемията?

Увеличиха ли се опасенията ви относно сигурността на работното място (заплаха от загуба на работата) в светлината на въздействието, което COVID-19 оказва върху много бизнеси?

Увеличиха ли се опасенията ви относно сигурността на работното място (заплаха от загуба на работата) в светлината на въздействието, което COVID-19 оказва върху много бизнеси?	N	% от анкетираните	% от отговорилите
Не	322	58,2	59,5
Да	219	39,6	40,5
Общо отговорили	541	97,8	100,0
Неотговорили	12	2,2	
Общо анкетирани	553	100,0	

Увеличиха ли се опасенията ви относно сигурността на работното място (заплаха от загуба на работата) в светлината на въздействието, което COVID-19 оказва върху много бизнеси?

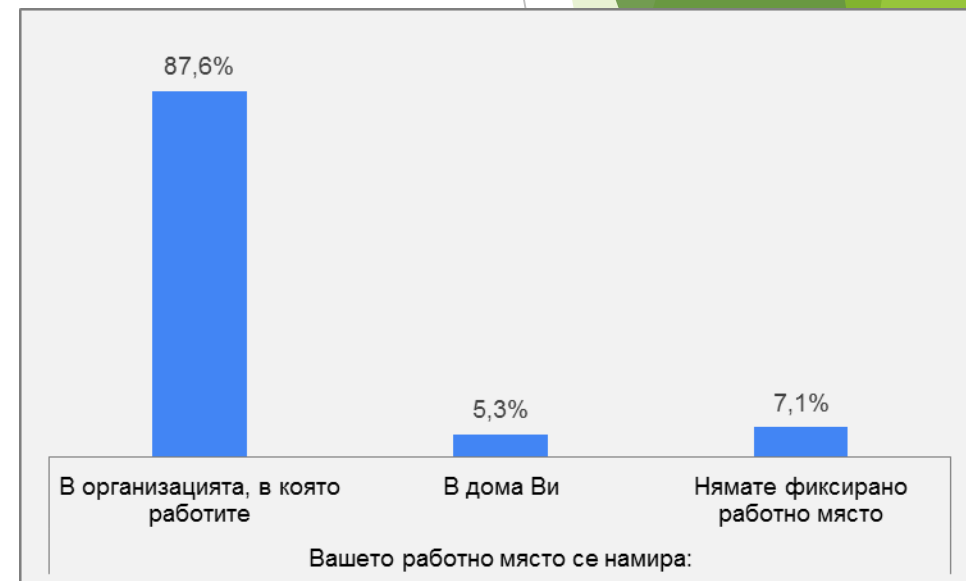
Увеличиха ли се опасенията ви относно размера на личния доход (заплаха от намаляване на заплащането) в светлината на въздействието, което COVID-19 оказва върху много бизнеси?

Увеличиха ли се опасенията ви относно размера на личния доход (заплаха от намаляване на заплащането) в светлината на въздействието, което COVID-19 оказва върху много бизнеси?	N	% от анкетираните	% от отговорите
Не	270	48,8	49,5
Да	275	49,7	50,5
Общо отговорили	545	98,6	100,0
Неотговорили	8	1,4	
Общо анкетирани	553	100,0	

Вашето работно място се намира

Вашето работно място се намира:	N	% от анкетираните	% от отговорите
В организацията, в която работите	480	86,8	87,6
В дома Ви	29	5,2	5,3
Нямате фиксирано работно място	39	7,1	7,1
Общо отговорили	548	99,1	100,0
Неотговорили	5	0,9	
Общо анкетирани	553	100,0	

В периода от м. март 2020 г. до м март 2021 г. работихте

В периода от м. март 2020 г. до м март 2021 г. работихте:	N	% от анкетираните	% от отговорите
изключително присъствено	319	57,7	58,3
предимно присъствено и по-малко дистанционно	90	16,3	16,5
колкото присъствено, толкова и дистанционно	46	8,3	8,4
предимно дистанционно и по-малко присъствено	60	10,8	11,0
изключително дистанционно	32	5,8	5,9
Общо отговорили	547	98,9	100,0
Неотговорили	6	1,1	
Общо анкетирани	553	100,0	

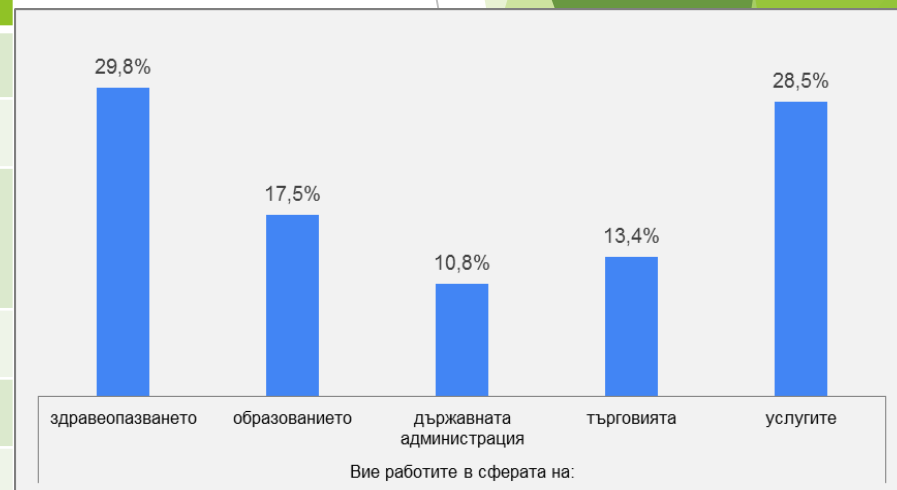

Вие работите в структура с персонал

Вие работите в структура с персонал:	N	% от анкетираниите	% от отговорилите
до 5 човека	84	15,2	15,4
6-10 човека	76	13,7	14,0
11- 50 човека	171	30,9	31,4
51- 250 човека	120	21,7	22,1
над 250 човека	93	16,8	17,1
Общо отговорили	544	98,4	100,0
Неотговорили	9	1,6	
Общо анкетирани	553	100,0	

Вие работите в сферата на

Вие работите в сферата на:	N	% от анкетирани	% от отговорилит е
здравеопазването	160	28,9	29,8
образованието	94	17,0	17,5
държавната администрация	58	10,5	10,8
търговията	72	13,0	13,4
услугите	153	27,7	28,5
Общо отговорили	537	97,1	100,0
Неотговорили	16	2,9	
Общо анкетирани	553	100,0	

В структурата, за която работите, вие сте

В структурата, за която работите, вие сте:	N	% от анкетираните	% от отговорилите
нает	514	92,9	93,6
собственик	35	6,3	6,4
Общо отговорили	549	99,3	100,0
Неотговорили	4	0,7	
Общо анкетирани	553	100,0	

Каква позиция заемате?

Каква позиция заемате?	N	% от анкетираните	% от отговорилите
работник	415	75,0	76,9
мениджър	110	19,9	20,4
топ мениджър	15	2,7	2,8
Общо отговорили	540	97,6	100,0
Неотговорили	13	2,4	
Общо анкетирани	553	100,0	

Статистически значими връзки

- ▶ По-възрастните респонденти по-често са работили присъствено в сравнение с по-младите за периода от м. март 2020 г. до м. март 2021 г. ($P=0,032$)
- ▶ Работиците в сферата на здравеопазването и държавната администрация по-често са работили присъствено в сравнение с респондентите от останалите сфери на работа за периода от м. март 2020 г. до м. март 2021 г. ($P<0,001$)
- ▶ Работиците с работно място в организацията, в която работят по-често са били присъствено на работа в сравнение с останалите две групи за периода от м. март 2020 г. до м. март 2021 г. ($P<0,001$)
- ▶ Работиците в структури с персонал до 5 човека и 6-10 човека по-често са ходили на работа присъствено в сравнение с респондентите работещи в по-голяма структура за периода от м. март 2020 г. до м. март 2021 г. ($P<0,001$)
- ▶ При собствениците опасенията от загуба на работа (бизнес) са по-високи в сравнение с наетите работници. ($P=0,001$)
- ▶ Същото се наблюдава и по отношение на размера на личния доход, при собствениците опасенията са по-чести в сравнение с наетите работници. ($P=0,017$)
- ▶ Опасенията за размера на личния доход са по-чести при работещи в малки фирми (до 5 човека) ($P=0,032$).

ИЗВОДИ

- ▶ 80% от анкетираните са ходили на работа , когато са били болни
- ▶ Над 50% от участниците са ходили болни на работа от 1 до 5 пъти през изминалата година.
- ▶ Преобладава броят работили присъствено, по-възрастни, заети в системите на здравеопазването, услугите, образованието.
- ▶ Преобладава броят работили присъствено мениджъри, във фирми 5-50 души.
- ▶ Увеличава се възможността за дифузно разпространение на инфекциозните заболявания.

▶ **БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО!**